

DECIZIE

23 ianuarie 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul Valeriu Doagă

Judecătorii

Nicolae Clima, Iuliana Oprea

Iurie Șumcov, Ion Corolevschi

examinând recursurile declarate de către Ministerul Finanțelor și Anatolie Stavila, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Anatolie Stavila împotriva Ministerului Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului material și moral, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 28 august 2012, prin care a fost admis apelul declarat de către Ministerul Finanțelor și modificată hotărârea Judecătoriei Criuleni din 16 martie 2012,

c o n s t a t ă

La 31 mai 2011, Anatolie Stavila a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamantul Anatolie Stavila a indicat că la 24 decembrie 2000, în privința sa a fost pornită cauza penală în baza art. 191 alin. (4), art. 196 alin. (2) lit. a) și b) și art. 244 alin. (2) lit. d) din Codul penal, iar în luna mai 2007, dosarul a fost transmis în Judecătoria Criuleni spre examinare.

Menționează că în decurs de cinci ani, el a fost chemat de zeci de ori la anchetă la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, în mun. Chișinău.

Susține că Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, efectuând urmărirea penală, de nenumărate ori dispunea aplicarea sechestrului pe bunurile sale mobile și imobile și efectuau percheziții în oficiul întreprinderii.

Afirmă că prin obligațiunea de a nu părăsi localitatea, el, în decurs de 9 ani, a fost lipsit de dreptul la circulația pe teritoriul Republicii Moldova și peste hotarele acesteia. În afară de aceasta, el, exercitând funcția de vice-președinte al raionului Criuleni, nu avea posibilitatea de a participa la deplasările de serviciu, ce influența negativ asupra atribuțiilor de serviciu și asupra stării morale.

Invocă că ședințele de judecată au durat mai bine de 4 ani, fapt care, de asemenea, a influențat negativ asupra stării fizice și morale.

La 10 iulie 2009, prin sentința Judecătoriei Criuleni, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 februarie 2010 și decizia Curții Supreme de Justiție din 16 noiembrie 2010, el a fost achitat.

Consideră că prin atragerea sa ilegală la răspundere penală, lui i-a fost cauzat un prejudiciu moral în sumă de 500000 lei. Totodată, i-a fost cauzat și prejudiciu material în sumă de 97000 lei, care este format cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul dosarului penal.

Prin urmare, solicită încasarea de la pârât a sumei de 97000 lei, în vederea reparării prejudiciului material și a sumei de 500000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral.

Prin hotărârea Judecătorei Criuleni din 16 martie 2012 acțiunea a fost admisă parțial și au fost încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Anatolie Stavila suma de 112100 lei, dintre care prejudiciul material în sumă de 37100 lei, prejudiciul moral în sumă de 75000 lei și cheltuielile de judecată în sumă de 4000 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28 august 2012 a fost respins apelul declarat de către Anatolie Stavila, admis apelul declarat de către Ministerul Finanțelor și modificată hotărârea primei instanțe prin micșorarea cuantumului prejudiciului moral de la 75000 lei pînă la 25000 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Ministerul Finanțelor a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia și modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în sensul diminuării prejudiciului moral în limite rezonabile și respingerii pretenției cu privire la repararea prejudiciului material.

Recurentul-pârât Ministerul Finanțelor, în motivarea recursului, a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, menționând că suma de 25000 lei, încasată de instanța de apel în vederea reparării prejudiciului moral este una excesivă. Intimatul Anatolie Stavila a beneficiat de prezumția nevinovăției garantată de art. 21 din Constituția RM. El a fost prezumat nevinovat de la începutul procesului penal și pînă la sfârșitul acestuia. Datorită prezumției nevinovăției, statutul juridic al intimatului nu a suferit careva schimbări, iar imaginea lui nu a fost afectată.

Menționează că la determinarea cuantumului prejudiciului moral, instanța de apel urma să respecte și criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale, echitabile, adică în așa fel trebuie să fie stabilite încît să asigure efectiv o compensare suficientă și nicidecum exagerată a prejudiciului moral cauzat.

În afară de aceasta, instanța de apel nu a luat în considerație nici persoana recurentului, Ministerul Finanțelor, care participă în astfel de pricini în calitate de gestionar al bugetului de stat. Aceste sume sunt încasate din banii publici, adică din taxele și impozitele plătite de cetățeni pentru necesitățile statului.

Totodată, instanța de apel nu a ținut cont nici de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care statuiază că emiterea unei sentințe de achitare sau recunoașterea încălcărilor admise deja au ca efect acordarea unei satisfacții echitabile de ordin moral.

De asemenea, a mai indicat că instanțele judecătorești neîntemeiat și ilegal au încasat cheltuielile de asistență juridică în sumă de 37100 lei, deoarece intimatul nu a prezentat contractul de asistență juridică încheiat cu avocatul.

Anatolie Stavila a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea integrală a acțiunii.

Recurentul Anatolie Stavila, în motivarea recursului, a indicat că nu este de acord cu decizia instanței de apel. Instanța, făcând trimitere la prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și constatând existența retrăirilor psihologice ale sale, reieșind din învinuirile în săvârșirea mai multor infracțiuni, dintre unele sunt cu caracter deosebit de grav, durata urmăririi penale și durata examinării cauzei în instanțele judecătorești, a concluzionat că cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanță este exagerat, micșorându-l pînă la 25000 lei. Consideră că cuantumul prejudiciului moral stabilit de instanța de apel este mai mizerabil decât cuantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanță.

De asemenea, a mai indicat că instanțele judecătorești au apreciat cheltuielile de asistență juridică ca exagerate. La materialele dosarului au fost anexate Legea cu privire la avocatură și recomandările Baroului de avocați, aprobate prin hotărârea Consiliului Baroului de avocați din 29 decembrie 2005, care dovedesc că cheltuielile de asistență juridică au fost estimate la minimum. Mai mult ca atît, instanțele nu au ținut cont de contractul de prestări de servicii juridice, în care este clar indicat că plata va fi apreciată după intrarea în vigoare a ultimei hotărâri, conform taxei și recomandărilor Baroului de avocați, precum și fișei de petrecere a proceselor de judecată.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile neîntemeiate și care urmează a fi respinse cu menținerea deciziei instanței de apel din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel.

Conform art. 3 alin. (1) din Legea nr.1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Conform art. 1405 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În temeiul dispozițiilor legale citate se instituie obligația generală a statului de a repara persoanele fizice prejudiciul material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Din materialele dosarului rezultă că Anatolie Stavila a fost învinuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 195 alin. (2), art. 196 alin. (2) lit. a), art. 196 alin. (3) lit. b), art. 244 alin. (2) și art. 361 alin. (2) lit. a) și d) din Codul penal.

Prin sentința Judecătoriei Criuleni din 10 iulie 2009, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 februarie 2010 și decizia Curții Supreme de Justiție din 16 noiembrie 2010, Anatolie Stavila a fost achitat de învinuirea adusă în săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 191 alin. (4), art. 196 alin. (2) lit. a) și b), art. 244 alin. (1) și art. 361 alin. (2) lit. d) din Codul penal pe motiv că nu s-a constatat existența faptelor infracțiunilor.

Prin urmare, Anatolie Stavila solicită repararea prejudiciului material în sumă de 97000 lei, care constă din cheltuielile de asistență juridică și a prejudiciului moral în sumă de 500000 lei.

Conform art. 7 lit. e) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

La materialele dosarului au fost anexate chitanțele de plată a serviciilor juridice (f. d. 56-59), însă instanțele judecătorești corect au concluzionat că aceste chitanțe nu pot fi luate în considerație în lipsa unei clauze contractuale în contractul de asistență juridică nr. 4 din 24 decembrie 2002 și în lipsa probelor, care să confirme că aceste chitanțe au fost anexate la cauzele penale, pe care s-a acordat asistența juridică și, prin urmare, just au evaluat quantumul cheltuielilor de asistență juridică pe cauza penală de învinuire a recurentului-reclamant în raport cu Recomandarea Baroului Avocaților din RM privind quantumul onorariilor percepute în diverse categorii de cauze, încasând din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Anatolie Stavila cheltuielile de asistență juridică în sumă de 37100 lei.

În contextul celor expuse, argumentele invocate de către Ministerul Finanțelor și Anatolie Stavila în cererile de recurs nu pot fi reținute ca întemeiate.

Conform art. 11 alin. (1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de

valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Or, conform art. 1423 din Codul civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Din materialele dosarului rezultă că în privința lui Nicolae Secrieru a fost începută o urmărire penală și în cadrul acesteia, ultimului i-a fost aplicată măsura preventivă – obligarea de a nu părăsi localitatea, a fost pus sub învinuire și interogată în calitate de învinuit și inculpat, au fost aplicate sechestre pe bunurile acestuia, au fost efectuate percheziții la domiciliul acestuia, la sediul Gospodăriei țărănești „Orlinca”, a cărei fondator și conductor este recurentul-reclamant și la sediul A.P.A. „AsinProd” și au fost ridicate documente de la instituțiile publice, care se referă la activitatea Gospodăriei țărănești „Orlinca”. Pe toată perioada efectuării urmăririi penale și examinării cauzei în instanța de judecată (9 ani), recurentul-reclamant a fost chemat la organele de urmărire penală și în instanțele judecătorești, astfel, fiindu-i cauzate suferințe sufletești și psihice, ce s-au exprimat prin jignire, rușine și stare de discomfort.

Totodată, instanța de recurs reține că împotriva recurentului-reclamant nu au fost luate măsuri privative de libertate. Pe toată perioada urmăririi penale, recurentul-reclamant a beneficiat de prezumția nevinovăției.

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate, starea de stres și frustrare cauzate recurentului-reclamant, consideră că instanța de apel corect a micșorat suma încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Anatolie Stanila, în vederea reparării prejudiciului moral, de la 75000 lei până la 25000 lei.

Drept consecință, nu au relevanță argumentele Ministerului Finanțelor RM precum că suma acordată de către instanța de apel cu titlu de prejudiciu moral este una excesivă și argumentele lui Anatolie Stavila precum că quantumul prejudiciului moral stabilit de instanța de apel este mai mizerabil decât quantumul prejudiciului moral stabilit de prima instanță.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursurile și de a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se resping recursurile declarate de către Ministerul Finanțelor și Anatolie Stavila.

Se menține decizia Curții de Apel Chișinău din 28 august 2012 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Anatolie Stavila împotriva Ministerului Finanțelor cu privire la repararea prejudiciului material și moral.
Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă

Nicolae Clima

Iuliana Oprea

Iurie Șumcov

Ion Corolevschi